

УДК 378:001

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-3\(222\)-52-55](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-3(222)-52-55)

КУДЕЛЬКО ЗОЯ БОРИСІВНА,

кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри сучасних іноземних мов та перекладу,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Zoia Kudelko,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Modern Foreign
Languages and Translation, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

E-mail: z.kudelko@chnu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3331-6154>

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

A Аналізується фактор володіння англійською мовою в процесі формування фахових компетенцій майбутніх спеціалістів дипломатичної служби.

Розглядаються основні теоретико-методологічні позиціонування англійської мови у парадигмі професійності фахівця сфери міжнародних відносин.

Англійська мова визначається як елемент фундаментальних компетенцій, які формують нерозривні взаємозв'язки з дипломатичними вимірами.

З погляду інноваційного інформаційно-цифрового простору, англійська мова тлумачиться як фактор забезпечення та супроводу дипломатичної активності та виступає в якості гнучких навичок.

Загалом, англомовне середовище є актуальною платформою у сфері міжнародних відносин, тому володіння англійською мовою визначається ї у фундаментальному та гнучкому проявах.

Ключові слова: англомовне середовище; дипломатичний дискурс; інформаційно-цифрове суспільство; мовні компетенції

ENGLISH AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE FOR HIGHER EDUCATION STUDENTS STUDYING INTERNATIONAL RELATIONS

S The factor of English language proficiency in the professional competence development of future specialists in the diplomatic service is analyzed.

The main theoretical and methodological positioning of the English language in the paradigm of professionalism for a specialist in the field of international relations is considered.

The English language is defined as an element of fundamental competencies that form an inextricable relationship with diplomatic dimensions.

From the point of view of the innovative information and digital space, the English language is interpreted as a factor in ensuring and supporting diplomatic activity and acts as a flexible skill.

The study of English at a modern higher education institution in the field of international relations involves the synergy of functional characteristics of literacy and conceptual elements of diplomatic language.

Special attention in university educational programs for studying English is paid to the information and digital space of diplomatic activity. In general, the English-speaking environment is a relevant platform in the field of international relations, therefore, English language proficiency is defined as both fundamental and flexible ways.

Keywords: English-speaking environment; diplomatic discourse; information and digital society; language competencies

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Володіння англійською мовою стало своєрідним еталоном фахових компетенцій у дипломатичній діяльності.

Друга половина ХХ століття визначила глобалізаційну активність пріоритетною у сфері геополітичних стандартів. Прагматичний підхід, характерний для тогочасної світоглядної парадигми, потребував інструментів для забезпечення та супроводу соціокультурного тренду глобалізації. Одним із таких інструментів стала англійська мова як мова міжнародної комунікації. Із цього часу дипломатичний дискурс почав нову віху в позиціонуванні англійської мови в практичній діяльності.

Початок ХХІ століття не лише підтримав тенденцію популяризації англомовного простору в якості базового майданчику для дипломатичної діяльності, але й інтегрував традиційні лінгвістичні елементи до функціоналу інноваційного інформаційно-цифрового простору. Так, англійська мова трансформувала свій статус засобу міжнародної комунікації до ролі системної характеристики глобально-інформаційного суспільства.

Вказані трансформації статусу англійської мови у сфері міжнародних відносин вплинули на систему підготовки фахівців дипломатичної сфери, які перебувають в авангарді міжнародних трендів соціокультурного розвитку та першими

стикаються з інноваційними запитами щодо використання філологічного арсеналу.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Висвітлення позиціонування англійської мови як елементу фахових компетенцій здобувачів освіти у сфері дипломатії характеризується насиченістю практично-функціональних вимірів освітнього процесу. Варто зауважити на специфічність запиту на англійський дискурс у професіях нелінгвістичного характеру, який розкривається в дослідженні Е. Утеубаєвої [11].

У сфері міжнародних відносин англійська мова структурує компетенції відповідно до професійного спрямування інформативно-комунікативного змісту, на чому наголошують дослідники з КНР [7].

Важливим моментом у науковому дискурсі щодо специфіки освітньої програми з англійської мови є порівняльна характеристики компетенцій у дипломатичній сфері та інших галузях суспільної діяльності нелінгвістичного характеру, яка була запропонована С. Мединською [2]. Також формат порівняльного аналізу застосовується при дослідженні специфіки вивчення англійської мови в дипломатичному дискурсі різних країн і культур [9].

Матриця фахових компетенцій освітньо-професійної програми з англійської мови для спеціалістів із міжнародних відносин балансує між концептами «meta-skills» і «soft-skills» [6]. Окремим кластером фахових навичок, згідно з твердженням Т. Книш, В. Панченко, О. Радавської є кореляція філологічного виміру з інноваційними технологічно-цифровими проявами (digital-skills) [1].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених англійській мові як елементу фахової підготовки майбутніх дипломатів, залишається низка питань щодо актуальності фахових компетентностей. Освітня програма підготовки фахівців сфери міжнародних відносин формує сегменти компетенцій, завдяки яким використання англійської мови стає ефективним інструментом у дипломатичній активності. Інноваційні виміри систематично визначають потребу в трансформації фахових і спеціальних компетенцій. Крім того, інтегральна та загальні компетенції забезпечують сталість змістових вимірів професійної підготовки дипломатів.

Мета статті сконцентрована на визначенні ціннісно-цільових компетенцій, які забезпечуються використанням англійської мови в дипломатичному дискурсі. Завдання наукової розвідки полягають у висвітленні стратегічних і програмних елементів фахових компетенцій, які здобувачі вищої освіти у сфері дипломатії здобувають, вивчаючи англійську мову. Висвітлюється думка про необхідність збалансування компетентнісного та діяльнісного підходів навчання та кореляції знань і навичок з англійської мови як інструменту комунікації та елементу інформаційного простору.

Викладення основного матеріалу дослідження. Динамічність суспільного розвитку зумовлює домінування інформаційно-технологічної парадигми у професійній

підготовці фахівців усіх сфер діяльності. Інституційно-академічні виміри англійського дискурсу в освітньому процесі поступово втрачають свої позиції, поступаючись місцем аспектам формату набуття відповідних знань і навичок.

Викладання англійської мови для здобувачів вищої освіти у сфері міжнародних відносин наразі виражається у двох ключових вимірах:

– стратегічному, який передбачає володіння англійською мовою в контексті розуміння інформації дипломатичного характеру, яка повинна не лише сприйматися та транслюватися, але й аналізуватися фахівцем із міжнародних відносин;

– програмному, завданням якого є здобуття рівня володіння англійської мови, який дозволить опрацювати інформацію у поточних масштабах і за рівнем інтенсивності, характерної для сучасного глобалізаційного виміру міжнародних відносин.

Сучасні характеристики актуальності вивчення іноземної мови зводяться до головної мети навчання, яка «полягає в оволодінні мовою як засобом комунікації та опануванні іншомовною компетентністю, необхідною для професійної діяльності» [4, с. 276]. Вказана диференціація демонструє відхід від академічності вивчення іноземної мови у зв'язку з неефективністю використання традиційних елементів грамотності чи термінологічної обізнаності.

Як зазначає О. Набока, так сформувалися нові принципи взаємодії між діяльнісним і компетентнісним підходами в освітньому процесі [3].

Позиціонування англійської мови з точки зору практичної функціональності передбачає виконання інформаційно-комунікативної активності в парадигмі міжнародних відносин. Компетентні характеристики зорієнтовані переважно на англійське середовище, в якому представник дипломатичної сфери не лише володіє мовою, але й визначає ефективні шляхи її використання.

Матриця компетентностей в освітньо-професійній програмі підготовки здобувачів вищої освіти характеризується цілісністю та послідовністю формування навичок. У сфері міжнародних відносин вивчення англійської мови передбачає дотримання стандартної парадигми позиціонування знань, умінь і навичок. Інтегральна та загальні компетенції корелюються з кластером фундаментальних навичок (або ж meta-skills) [6, с. 10].

Фахові компетенції формують цілісну систему знань і навичок з англійської мови, які використовуються у професійній діяльності дипломата. Інноваційні тренди сучасного соціокультурного розвитку провокують мінливість міжнародних відносин, тому навички інформаційно-комунікативної активності в англійському середовищі потребують гнучкості [2, с. 219].

Т. Книш, В. Панченко, О. Радавська зазначають, що концепт soft-skills у розрізі вивчення англійської мови чи практики перекладу актуальний для фахівця з міжнародних відносин не лише у практично-професійному вимірі, але й у контексті становлення індивідуальних якостей [1].

Щодо організації освітнього процесу, то формування фахових навичок забезпечується низкою факторів, серед яких виділяють:

- попередні (базові) знання англійської мови;
- зусилля здобувача освіти в контексті набуття знань і навичок;
- інтерес, який визначає затребуваність англійської мови у сфері міжнародних відносин;
- навчально-методичне і кадрове забезпечення викладання дисциплін;
- навчальні ресурси інформаційно-цифрового арсеналу (L. Guo, Y. He, S. Wang) [7].

Фахові компетенції у сучасному освітньому просторі опинилися перед тиском ситуативного попиту на конкретні аспекти англомовного дискурсу, що вступає в суперечність з академічними настановами знання та навичок з англійської мови [10, с. 411].

Англомовний дискурс орієнтує використання англійської мови в кількох форматах дипломатичної активності:

- геополітичному міжнародному рівні;
- локальному міждержавному рівні;
- внутрішньодержавному рівні (A. Kosovac, M. Acuto, K. Hartley) [8].

Сучасний дипломатичний простір характеризується зміною поколінь, із якою трансформуються зміст і формат цієї сфери суспільної діяльності (S. Ledger, C. Kawallilak) [9]. А також відбуваються зміни й у специфіці використання англійської мови за нових умов і трендів у сфері міжнародних відносин.

У той же час нові реалії потребують трансформацій компетенцій, що зумовлює залучення до освітнього процесу нових інструментів – інтегрованого, проблемного, практично-діяльнісного, модельованого, дистанційного, віртуального навчання [5, с. 851].

Погоджуючись із вищезазначеним, запевняємо, що англійська мова виступає важливою ланкою, що забезпечує можливість упроваджувати інноваційні формати (передовсім

інформаційні, комунікаційні та цифрові) до дипломатичної діяльності. Тому фахові компетенції з англійської мови та перекладу повинні відповідати вимогам часу, що зумовлює вказаний відхід від академічності.

Висновки. Отже, англійська мова зберігає свій фундаментальний статус інструменту інформативно-комунікативного супроводу дипломатичної діяльності. Водночас фахові компетенції, яких набувають здобувачі вищої освіти у сфері міжнародних відносин, потребують постійного оновлення та вдосконалення у відповідь на турбулентність сучасного соціокультурного розвитку.

Результати дослідження вказують на втрату домінування академічності в процесі викладання англійської мови. Динамічність глобального розвитку та мінливість міжнародних відносин потребують зміни компетентнісного арсеналу англійської мови. Фундаментальні навички володіння англійською мовою доповнюються гнучкими механізмами її використання в реаліях інформаційного суспільства. Масштаби та інтенсивність інформаційних потоків і специфіка технологічно-цифрових засобів створює для англомовного дискурсу новий простір, у якому функціональність компетенцій синхронізується за значущістю з концептуальними вимірами.

Перспективи подальших розвідок. Формування матриці компетентностей в освітньо-професійній програмі з іноземної мови чи перекладу повинно ґрунтуватися на синергійних принципах. Фахові компетенції не можуть бути відокремленим кластером і мати формальний взаємозв'язок із системними інтегральними чи загальними компетенціями та практично-орієнтованими спеціалізованими навичками. Синергійна модель фахових навичок передбачає взаємодію цільових основ використання англійської мови в дипломатичній активності із функціональними характеристиками англомовного дискурсу в інформаційно-комунікативному середовищі міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Книш Т., Панченко В., Радавська О. Особливості формування soft skills під час вивчення англійської мови студентами немовних спеціальностей у ЗВО. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 2. С. 192–205. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-192-205)
2. Мединська С. Розвиток та оцінювання soft skills при формуванні іншомовної компетентності у здобувачів вищої освіти в галузі туризму, готельно-ресторанної справи та міжнародного бізнесу. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія*. 2020. № 1. С. 219–223. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-1-19-26>
3. Набока О. Теоретичні засади та інструментарій організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Academic Eenglish» для майбутніх магістрів міжнародних відносин. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 7. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-668-678](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-668-678)
4. Швецова І. Іншомовна компетентність: педагогічні та лінгвістичні аспекти. *Нова філологія*. 2021. № 83. С. 276–281. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-83-40>
5. Chen C.-H., Hung H.-T., Yeh H.-C. Virtual reality in problem-based learning contexts: Effects on the problem-solving performance, vocabulary acquisition and motivation of English language learners. *Journal of Computer Assisted Learning*. 2021. № 37. P. 851–860. <https://doi.org/10.1111/jcal.12528>
6. Chykalova M. Formation of soft- and meta-skills among the students majoring in International Relations when learning English in the institutions of higher education in conditions of distance education. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2023. № 2. P. 10–18. <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230204.02>
7. Guo L., He Y., Wang S. An evaluation of English-medium instruction in higher education: influencing factors and effects. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2022. № 45. P. 3567–3584. <https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2107654>
8. Kosovac A., Acuto M., Hartley K. City Diplomacy: Another Generational Shift? *Diplomatica*. 2021. № 3. P. 137–146. <https://doi.org/10.1163/25891774-03010007>
9. Ledger S., Kawallilak C. Conscientious internationalisation in higher education: contextual complexities and comparative tensions. *Asia Pacific Education Review*. 2020. № 21. P. 653–665. <https://doi.org/10.1007/s12564-020-09650-0>
10. Syzenko A., Diachkova Y. Building Cross-Cultural Competence in a Foreign Language through Technology-Enhanced Project-Based Learning. *Amazonia Investiga*. 2020. № 9. P. 411–418. <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.45>
11. Uteubayeva E. Conceptual Framework for Teaching Professional Foreign Language (Case of LSP for Law): For Universities Studying English. Veliko Tarnovo, 2021. URL: <https://access-bg.org/monograph/monograph-elmira-uteubayeva.pdf>

References

1. Knysht, T., Panchenko, V., & Radavska, O. (2024). Osoblyvosti formuvannia soft skills pid chas vyvchennia anhliiskoi movy studentamy nemovnykh spetsialnostei u ZVO [Peculiarities of the formation of soft skills during the study of English by students of non-language majors in higher education institutions]. *Visnyk nauky ta osvity [Herald of science and education]*, 2, 192-205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-192-205) [in Ukrainian].
2. Medynska, S. (2020). Rozvytok ta otsiniuvannia soft skills pry formuvanni inshomovnoi kompetentnosti u zdobuvachiv vyshchoi osvity v haluzi turizmu, hotelno-restoranoi spravy ta mizhnarodnoho biznesu [Development and assessment of soft skills in the formation of foreign language competence among students of higher education in the field of tourism, hotel and restaurant business and international business]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelja. Pedagogika i psyholohiia [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and Psychology]*, 1, 219-223. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-1-19-26> [in Ukrainian].
3. Naboka, O. (2023). Teoretychni zasady ta instrumentarii orhanizatsii samostiinoi roboty z navchalnoi dystsypliny «Academic Eenglish» dlia maibutnikh mahistriv mizhnarodnykh vidnosyn [Theoretical principles and tools for organizing independent work in the academic discipline "Academic Eenglish" for future masters of international relations]. *Visnyk nauky ta osvity [Herald of science and education]*, 7. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-668-678](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-668-678) [in Ukrainian].
4. Shvetsova, I. (2021). Inshomovna kompetentnist: pedahohichni ta linhvistychni aspekty [Foreign language competence: pedagogical and linguistic aspects]. *Nova filolohiia [New philology]*, 83, 276-281. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-83-40> [in Ukrainian].
5. Chen, C.-H., Hung, H.-T., & Yeh, H.-C. (2021). Virtual reality in problem-based learning contexts: Effects on the problem-solving performance, vocabulary acquisition and motivation of English language learners. *Journal of Computer Assisted Learning*, 37, 851-860. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcal.12528>
6. Chykalova, M. (2023). Formation of soft- and meta-skills among the students majoring in International Relations when learning English in the institutions of higher education in conditions of distance education. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2, 10-18. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230204.02>
7. Guo, L., He, Y., & Wang, S. (2022). An evaluation of English-medium instruction in higher education: influencing factors and effects. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 45, 3567-3584. DOI: <https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2107654>
8. Kosovac, A., Acuto, M., & Hartley, K. (2021). City Diplomacy: Another Generational Shift? *Diplomatica*, 3, 137-146. DOI: <https://doi.org/10.1163/25891774-03010007>
9. Ledger, S., & Kawalilak, C. (2020). Conscientious internationalisation in higher education: contextual complexities and comparative tensions. *Asia Pacific Education Review*, 21, 653-665. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12564-020-09650-0>
10. Syzenko, A., & Diachkova, Y. (2020). Building Cross-Cultural Competence in a Foreign Language through Technology-Enhanced Project-Based Learning. *Amazonia Investiga*, 9, 411-418. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.45>
11. Uteubayeva, E. (2021). *Conceptual Framework for Teaching Professional Foreign Language (Case of LSP for Law): For Universities Studying English*. Veliko Tarnovo. Retrieved from <https://access-bg.org/monograph/monograph-elmira-uteubayeva.pdf>

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 04.02.2025